

Результати досліджень показують, що систематичне використання самоконтролю у навчальному процесі сприяє підвищенню зацікавленості до іноземної мови, зниженню труднощів її засвоєння, підвищенню задоволеності заняттями, підвищенню успішності з іноземної мови.

Список літератури

1. Oxford R.L. Language Learning Strategies. What every teacher should know. Heinle & Heinle Publishers. Oxford, 1990.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. українського видання С.Ю. Ніколаєва. - К.: Ленвіт, 2003.
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Бакєва Г.Є., Борисенко О.А., Зуєнок І.І. та ін. – К. : Ленвіт, 2005.
4. Андрианова Л.Н., Багрова Н.Ю., Ершова Э.В. Учебник английского языка для заочных технических вузов. / Изд. 3-е. М.: 1980.
5. Андрианова Л.Н. и др. Английский язык : Программированное пособие по грамматике. / Л.: 1973. 164 с.

Одержано 18.04.19

УДК 378.147

Л.В. Філіппова, викл.

Центральноукраїнський національний технічний університет

Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетенції у студентів немовних ВНЗ

Розглядаються критерії і принципи відбору текстів для формування лексичної компетенції студентів немовних ВНЗ

лексична компетенція, термінологічна лексика, автентичні фахові тексти, критерії і принципи відбору

У контексті навчання іноземної мови студентів немовних ВНЗ актуальним завданням є оволодіння ними знаннями фахової терміносистеми і набуття вмінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань,

спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях. Для дослідження шляхів формування англомовної лексичної компетенції необхідно визначитися з питанням відбору начального матеріалу для навчання студентів немовних ВНЗ термінологічної лексики за фахом підготовки.

Згідно з Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти основні стратегії відбору лексики включають відбір усних і писемних іншомовних автентичних текстів та відбір ключових слів у тематичних полях з урахуванням професійних потреб тих, хто вивчає іноземну мову. З огляду на це спочатку розглянемо питання відбору автентичних фахових текстів як основних джерел термінологічної лексики, призначеної для засвоєння студентами немовних ВНЗ.

З висновків спеціальних досліджень випливає, що тексти за спеціальністю вважаються не лише основним джерелом для накопичення фахового термінологічного словника студентів немовних ВНЗ, але й засобом становлення та розвитку їхньої професійної майстерності, сприяють підвищенню культури термінологічного спілкування та професійно орієнтованої ерудиції. Іншими словами, фахові тексти задовольняють інформаційно-пізнавальні потреби студентів, служать опорою для стимулювання навчальної мовленнєвої взаємодії студентів на професійну тематику, доповнюють їхні знання з фаху шляхом відтворення та смислової переробки отриманої інформації, розширюють комунікативну спроможність студентів до реального спілкування. Такі тексти є універсальною дидактичною одиницею професійно орієнтованого навчання, оскільки дозволяють з'єднати в єдине ціле два найважливіші напрями у навчанні іноземної мови: пізнання системи формально-мовних засобів і пізнання норм та правил спілкування, мовленнєвої поведінки в соціокультурному контексті країни, мова якої вивчається. По-друге, автентичні фахові тексти також дають фактологічний матеріал для організації навчального спілкування, у якому актуалізуються соціальна роль, професійний статус, стереотип поведінки, комунікативна компетентність його учасників.

Доцільність відбору й використання автентичних англомовних текстів у процесі навчання студентів немовних ВНЗ обумовлюється наступними чинниками:

- Автентичні англомовні тексти є цінним інформаційним та пізнавальним матеріалом, який доповнює отримані студентами під час вивчення спеціальних дисциплін знання, забезпечує дію принципів

міжпредметної координації та професійної спрямованості навчання ділової іноземної мови.

- Тексти за фахом є зразками наукової прози, моделлю викладу основних теоретичних понять і категорій засобами іноземної мови, що може служити взірцем створення власного вторинного тексту при написанні рефератів та інших творчих завдань, опорою для формулювання думок і мотиваційним поштовхом для виходу у мовлення.

- Автентичні тексти є джерелом словникового запасу студентів з фаху, прикладом вживання термінологічної лексики у контексті, що допомагає конкретизувати значення слів, пояснити й уточнити випадки їх вживання у відповідності до ustalених мовних норм і стандартів.

- Тексти служать стимулом для інтелектуальної та мовленнєвої активності студентів під час інтерактивної комунікації на основі прочитаного, забезпечуючи їх, окрім широкого діапазону термінологічної лексики, ще й мовленнєвими формулами наукового регістру, моделями поведінки у діловій комунікації, стереотипними фразами, тобто інструментами для продукування висловлювань у після текстовій діяльності.

Аналізуючи наукову літературу та керуючись програмними вимогами, можна вважати, що навчальний матеріал професійної сфери студентів передусім повинен базуватися на таких спеціальних англомовних текстах як монографії, матеріали наукових конференцій, публікації результатів теоретичних і експериментальних досліджень, аналітичні статті у періодичних фахових виданнях або в мережі Інтернет. Специфікою означених вище текстів є насиченість відповідними термінами, які розкривають наукові поняття і дають їм однозначне трактування. Такі тексти є інформативними й повноцінними щодо свого композиційного оформлення, чим забезпечується можливість для реального іншомовного спілкування і засвоєння спеціальної лексики.

Джерелом поповнення словникового запасу студентів є також автентичні англомовні матеріали у формі ділових листів, контрактів, угод, декларацій, рекламних проспектів фірм і компаній, протоколів ділових зустрічей, анотацій і звітів про виконання проектів тощо. Такі багатогранні автентичні матеріали взяті з реального життя і не створені спеціально з метою навчання іноземної мови.

Перейдемо до визначення критеріїв відбору фахових текстів. У спеціальній літературі виділяються такі критерії відбору як: ситуативність, ілюстративність, пізнавальна цінність, доступність, методична цінність, лінгвістична цінність. Дослідник О.О.Коломінова визначає мовні критерії, критерії змісту та кількісні критерії відбору автентичних текстів.

Провідним критерієм є критерій змісту, тому що читання як вид мовленнєвої діяльності спрямоване на вилучення змістової, а не лінгвістичної інформації. З іншого боку, критерій змісту визначає цінність тексту не лише як навчального матеріалу для читання, але й дозволяє передбачити, яку термінологічну лексику слід відібрати, щоб забезпечити студентам розуміння здобутої з тексту інформації та її використання. Отже, від змісту тексту залежить ефективність організації навчальної інтерактивної діяльності з розуміння смислової інформації та результативність засвоєння термінологічної лексики при вживанні її у висловлюваннях студентів.

Урахування мовних критеріїв відбору фахових текстів передбачає аналіз кількісних і якісних характеристик одиниць спеціальної лексики, її граматичного оформлення та усвідомлення виділених дослідниками стилістичних рис тексту – «офіційність, стандартизованість, логічність, нейтральність, стислість, ефективність, які реалізуються за допомогою позамовних і мовних засобів». Отже, мовний критерій дозволяє диференціювати й виділити термінологічну лексику з масиву тексту з урахуванням її лінгвістичних особливостей і структури, що важливо для побудови граматично правильних та логічно змістовних висловлювань на професійну тематику.

Розглядаючи кількісний критерій відбору фахових текстів, слід пам'ятати про те, щоб вибірка була достатня і дозволяла охопити тексти всіх зазначених вище жанрів. Іншими словами, дотримання кількісного критерію вимагає визначення масиву текстів, який був би достатнім і репрезентативним джерелом термінологічної лексики, охоплював широкий діапазон термінів відповідного профілю. Як було доведено дослідниками, для проведення лінгвістичного аналізу текстів на предмет частотності термінологічної лексики і виділення автентичних мовних одиниць, важливих і необхідних для використання у практиці усного і писемного спілкування під час вирішення комунікативних завдань, достатньою є вибірка у кількості 200-250 текстів.

У сучасній методиці відбір лексики пропонується здійснювати як на основі критеріїв відбору, так і на основі принципів. Дослідники пропонують цілу низку принципів відбору спеціальної лексики: системність, нормативність, функціональна значущість, єдність мовної системи і мовленнєвої діяльності, частотність, мінімізоване представлення навчального матеріалу, навчально-методична доцільність, комунікативна цінність, сполучуваність, словотвірна цінність, багатозначність, принцип виключення синонімів та інтернаціональних слів, тематичність, стилістична необмеженість, тощо.

Інші дослідники виділяють такі критерії відбору лексики як: 1) професійна спрямованість; 2) адекватність навчального матеріалу цілям навчання; 3) частотність; 4) практична необхідність; 5) тематичність.

Відмінності й розбіжності у кількісному аспекті необхідних для вивчення студентами немовних ВНЗ лексичних одиниць пояснюється багатьма чинниками, серед яких є, наприклад, неоднакова кількість відведених для вивчення іноземної мови навчальних годин у різних ВНЗ, різний рівень матеріально-технічного забезпечення та ін.

Мінімізація кількості відібраних лексичних одиниць є запорукою успіху в навчанні іноземної мови, оскільки чим менший обсяг матеріалу, тим більше шансів добитися ефективного його засвоєння.

Перейдемо до опису процедури відбору, котра охоплює таку послідовність операцій:

- вивчення номенклатури сфер, тем і ситуацій, характерних для професійної діяльності студентів, аналіз програмних вимог щодо змістового наповнення навчального матеріалу, його відповідності потребам студентів;

- пошук і підготовка текстових автентичних матеріалів визначених вище жанрів, їх аналіз на відповідність вибраним критеріям відбору, обробка та систематизація відібраних джерел термінологічної лексики;

- вибір одиниць лексики згідно з визначеними критеріями відбору, її фіксування на паперових і електронних носіях, переклад термінів на українську мову;

- створення списку фахової лексики, її аналіз і порівняння з іншими, аналогічними словниками-мінімумами, які є в матеріалах наукових досліджень з даної проблеми, уточнення і складання остаточного варіанта.

Термінологічна лексика, відібрана у відповідності до розглянутих вище критеріїв, знаходиться в межах академічної та професійної сфери діяльності майбутніх фахівців, узгоджується з цілями і змістом навчання студентів і забезпечує їм механізм виконання комунікативних завдань, пов'язаних із спеціалізацією, і є реальним кількісним показником лексики, яку можна опанувати у межах відведеного Робочою програмою навчального часу.

Список літератури

1. Oxford R.L. Language Learning Strategies. What every teacher should know. Heine & Heine Publishers. Oxford, 1990.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. українського видання С.Ю.Ніколаєва.— К.: Ленвіт, 2003.
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Бакаєва Г.Є., Борисенко О.А., Зуєнок І.І. та ін.]. – К. : Ленвіт, 2005.
4. Морська Л.І. Формування вмінь професійного спілкування англійською мовою у студентів факультету фізичного виховання: Дис. Канд. пед. наук: 13.00.02/ Інститут педагогіки АПН України. – К., 2001. – С.81.
5. Малюга О.С. Лінгвістичні характеристики наукової англійської мови аграрного профілю // Вісник КЛНУ. Серія: Педагогіка і психологія. – 2004. – Випуск 7. – С. 135.

Одержано 18.04.19

УДК 614.8.01

К.М. Марченко, доцент, кандидат технічних наук

Центральноукраїнський національний технічний університет

Інформаційна безпека життєдіяльності людини

У статті розглянуті питання інформаційної безпеки життєдіяльності людини, проаналізовані загрози для персональної інформаційно-психологічної безпеки. Розглянуті різновиди спрямованих інформаційних впливів на людину. Запропоновано засоби індивідуального захисту, що підвищують інформаційно-психологічну безпеку життєдіяльності людини.